

Kako sem potoval v Rusijo.

Napisal *Ferd. L. Tuma.*

III.

Vlak, ki je imel spetih okrog dvajset vozov, je zapeljal v velikanski kolodvor. Neverjetno mnogo tirov se skončuje tu, drug stoji poleg drugega, in nad njimi je razpeta velikanska streha iz debelega stekla. Če se prav spominjam, razsvetljuje nekaj nad šestdeset ogromnih električnih obločnic ta prostor.

Komaj izstopiva, že zagledava od daleč prijatelja. Pravil je nama, da je dobil brzozav že eno uro potem, ko sva ga oddala midva na Reki, in se ni mogel dovolj načuditi najini zunanji opravi. Šli smo najprej v gostilnico, kjer smo si dali prinesiti izvrstno ogrsko jed — golaš. Nato smo odložili nahrbtnika v shrambi tistega kolodvora, odkoder smo se namenili peljati na prijateljev dom in potem smo šli po mestu.

Dasi je bila že polnoč, je bilo po mestu še vse živo. Ljudi in vozov je zlasti po velikih ulicah in trgih kar mrgolelo. Najživahnejše pa je bilo na Andrassijevi cesti. Mož, ki imenujejo po njem to cesto, je veliki ogrski državnik grof Andrassy, ki je bil zaradi upora proti cesarju že enkrat na smrt obsojen, pa potem zopet pomiloščen in uživa še zdaj velike časti v svoji domovini.

Četudi sem bil že pred štirimi leti za nekaj časa v Budimpešti, vendar sem se posameznosti jako malo spominjal. Po cestah so samo ogrski napisi, stražniki ne govorijo izvečine razen madjarščine nobenega drugega jezika. Da nisva imela s seboj znanca, ki je bil v tem velikem mestu, ki šteje nad $\frac{3}{4}$ milijona prebivalcev, kakor doma, bi bila sama nešteto krat zašla. Na cesti, ki jo imenujejo po cesarici Mariji Tereziji — Marije Terezije cesto, smo srečavali voz za vozom samih bogatašev, ki so se peljali šele okrog treh zjutraj domov.

V predmestju se nahajajo namreč velike kavarne, ki so spojene z ogromnimi igralnicami. V teh igralnicah, kjer igrajo časih za vsote, ki bi z njimi lahko kupil kako celo manjše mesto na Kranjskem, se zbirajo največji bogatini ogrski. Nič nenavadnega pa ni, če pride tak bogataš zvečer s stotisoči kron v igralnico, zjutraj pa se vrača iz nje brez vinarja v žepu,

brez ure in dragih kamenov, ki jih je imel vdelane v zlatih prstanih. Mnogo jih je, ki so postali na tak način preko noči berači in so se potem ustrelili iz obupa.

Take igre, kjer stavijo tako visoke vsote, imenujejo s francosko besedo hazard, kar znači po naše slučaj, srečo, ker tu je res odvisno vse le od srečnega slučaja.

Da zveste, mladina moja, kako visi časih po več tisoč kron na eni sami srečni karti, naj vam povem le en zgled.

Tri navadne karte, ki igrajo nanje po kavarnah, je imel v roki igralec. Vsaka je bila zaznamovana z rimskimi številkami, in sicer z I, II in III. Pomešal jih je, izprva počasi, tako da si vedno lahko videl, kje ima kako, spodaj, sredi ali zgoraj. Toda premeten kakor je, jo zvije hipoma tako, da ti izbriše v resnici vsaki sled, medtem ko ti še vedno misliš, da veš popolnoma dobro, kje ima karto s št. III. Tako jih položi potem na mizo drugo poleg druge.

„Kje je III?“ vpraša. „Kdo stavi?“

Ti bi šel staviti svoje življenje, da jo ima v sredi. Saj si natanko videl, kako jo je položil na mizo!

In res se dvigne mlad mož. Same strasti mu lica kar gore. Oči so mu izstopile, in s tresočo roko položi deset tisočakov na mizo in v svoji strasti vzkligne:

„Jaz!“

Roko iztegne po srednji karti, obrne jo in karta — ni prava! Namesto tri ima številko eno. Deset tisoč kron je bilo zaigranih v sekundi...

Hazardirati, kakor pravijo takemu igranju, ki odvisi le od slepe sreče, je po državi prepovedano, ali kdo se meni tu za take ukaze? —

Polagoma se je pričelo daniti. Šli smo čez Dunav po dolgem mostu, ki visi na verigah, tako da se vedno trese, če gredo vozovi črezenj. Dunav je tu že jako širok, in kdor gre čez most, mora plačati 4 vinarje.

Na obeh straneh reke je vse polno skladišč za blago, ki ga prevažajo na ladjah bodisi proti Dunaju ali pa navzdol proti Belemu gradu in Črnemu morju.

Ob prvem jutranjem svitu smo stopali na hrib, kjer stoji grad našega cesarja, ki pa je ogrski kralj. Sedli smo na klop in gledali solnčni vzhod.

Pod nami se je razprostiralo celo mesto. V tej luči vzhajajočega solnca je bilo videti res čudovito krasno. Rdečile so se strehe visokih hiš in vitki zvoniki in rdečil se je tudi Dunav. Iz mesta nam je udarjal nov šum na uho, in iz dimnikov na ladjah se je pričel valiti gost dim. Po enournem strmenju nad to krasno panoramo smo šli zopet nazaj v mesto. Po krepkem zajtrku smo sedli na električno železnico, ki vozi pod zemljo, in peljali smo se v Varoš liget (t. j. ljudski vrt, kjer se nahajajo zverinjaki, kakor so tudi na Dunaju v Schönbrunn). Ali naše želje se nam niso izpolnile. Te dni je bil pristop k zverem zabranjen, ker je bil postavljen tam cirkus Sidoli, ki je eden izmed največjih v Evropi. Lastnik mu je sedaj Cezar Sidoli, ki je še mlad mož, velike postave in velik umetnik v jahanju.

Dobil je že mnogo odlikovanj v priznanje, tako od našega vladarja, rumunskega kralja itd.

Potem smo se vozili zopet pod zemljo nazaj v mesto, ker smo hoteli še v muzej. Shranjenega je tu orožja iz dobe, ko se je uprla Ogrska naši vladarski hiši, na tisoč in tisoč kosov, tako tudi zastava glavnega upornika Košuta in drugih. Ta Košut je bil tudi tisti, ki je skril ogrsko kraljevo krono v nekem gozdu, kjer jo je zakopal v zemljo. Dobili so jo šele pozneje nazaj. Pokrov na zaboju ji je upognil na vrhu križ — in od tedaj je ta še vedno nagnjen na levo stran. V muzeju smo videli shranjeno pod steklom tudi tisto obleko in okrasje v laseh, ki ga je nosila naša pokojna cesarica, ko so jo kronali za ogrsko kraljico.

Ali nam se je mudilo, in hiteli smo na zapadni kolodvor, odkoder gre proga proti Dunaju. Vsi smo bili že utrujeni, zlasti pa midva! Kaj čuda, če sva zaspana in izmučena zaradi dolge vožnje legla po blazinah in hipoma usnula. In le prekmalu naju je prebudil najin prijatelj:

„Vstanita! Na mestu smo!“

Dorog se imenuje postaja, kjer smo izstopili. Ob progi je stalo na stotine voz, naloženih do vrha s premogom.

„Teh je mnogo iz naših premogokopov,“ nama pojasni prijatelj. Na tihem sva se čudila temu bogastvu, ki sva ga videla tu v črni rudi.

Pred postajo nas je že čakal voz. Veselo je pokal kočijažev bič, tako da sta dirjala konja vzlic temu, četudi je šlo vedno malo navkreber. Vinorodni kraji so nas pozdravljali z obeh strani, in tuintam je gledala iz sočnega zelenja bela hišica. Vozili smo se mimo elektrarn, kjer zbujajo velikanski stroji elektriko za bližnje premogokope.

Vsa ta okolica je bogata premogovih žil, tako da se je nastanilo tu mnogo zasebnih družb, ki imajo vse mnogo delavcev in inženerjev, da rijejo neprestano pod zemljo.

Premog se ne nahaja nikjer v celih gorah, kakor dobe časih baker in železo, ki sestavljata cele gore, kakor n. pr. v Cvifaku v Severni Ameriki. Premog tvori le žile, ki so močne navadno po dva, tri in le časih tudi po več metrov. Te pa so razmeroma kmalu izčrpane, in treba je iskati vedno novih. Delavci vrtajo pod vodstvom v tej stroki izurjenih inženerjev v zemljo z nalašč zato prirejenimi svedri, ki jim omogočijo vedno pregled sestavin zemeljske plasti, na katero so zadeli. Naša zemlja ni nikakor vsa in povsod iz ene tvarine. Če si izkopljemo globok rov, vidimo, da se menjava pesek z ilovico, drugje zopet je mavec ali gips itd. Vse te posamezne sestavine, ki leže druga na drugi, kakor so n. pr. listi v knjigi, imenujemo plasti.

Vozili smo se vedno navkreber. Konja sta postala že utrujena in potu vsa premočena. Na obeh straneh se je dvigalo zdaj polno hiš, in otroci so hiteli glasno vriskaje za vozom. V ogrskem jeziku so nas prosili za krajcar. In to je bilo pretepa in ruvanja, če smo vrgli katerega mednje na prašno cesto! Potem pa so se zopet zapodili za nami, tako da jim je naš voznik,

❖ Gospod in njegovi učenci. ❖

ki ga je klical najin prijatelj za Janoša — ali kakor bi mu rekli mi: za Janeza, grozil neprestano.

Naposled smo zavili v kotlino, ki je bila obdana od vseh strani z nizkim gričevjem, in pred nami je stalo hipoma troje belih poslopij: enonadstropna hiša, na levi hlev za konje in shramba za vozove, zadaj pa pri-
tlično poslopje za posle in služabnike.

Vsi so se veselili najinega prihoda, tembolj ker je njih življenje tu med hribovjem vedno jako enolično in pozimi celo dolgočasno. Zlasti pa mlajši bratci in sestrice najinega prijatelja so naju gledali prav začudeno.

Ali midva si nisva želela ničesar bolj kakor počitka. Prečula sva že dve noči, prevozila na železnici več kot petindvajset ur, tako da nisva bila za nič drugega kakor za — posteljo. Tako me boste razumeli, če vam povem, da sva prespala nato celih šestnajst ur, ne da bi se enkrat prebudila. Prvi sem se vzdramil jaz in pokličem prijatelja. Njegove prve besede so bile: „Kakor v nebesih!“ Potem sva pa ugibala, ali imava torek ali sredo.

Pozvonila sva, in prišel je najin prijatelj. Smeje se je vstopil in nama povedal, da imamo sredo ob pol desetih zjutraj in da bo voz, ki nas pelje do jam, kmalu pripravljen. Da sva pa spala tako dolgo, se ni čudil. „Saj je prespal Napoleon po bitki pri Slavkovu celo 36 ur!“ je dejal.

In v dobri pol uri smo se že vozili mimo novih velikih poslopij. Najin znanec je nama vse tolmačil in razlagal, da zbujajo tu elektriko, tam zopet izsesavajo velikanski stroji vodo iz premogokopa, drugje so zopet spuščalnice, kjer so stroji, ki te popeljejo pod zemljo. Videla sva ogromno kolo, ki ima v obsegu toliko metrov kakor najvišji stolp na Slovenskem.

Ko smo si ogledali vse te priprave vsaj površno, smo zavili v eno izmed takih spuščalnic. Stopili smo v majhen, čveterooglat prostor, na katerem ima mesta komaj šest ljudi, če stoje drug tik drugega. Z nami je šel tudi jamski nadzornik. Dali so vsakemu električno ročno svetilko v roke, ki je napolnjena z elektriko za šest ur. Zaprli so mrežasta vrata izbice, v kateri smo stali. Zapel je električni zvonec; zašumelo je nekaj okrog nas, začeli smo se pogrezati vedno globokeje . . . (Dalje.)

Pomladni sel.

Spisal Andrej Rapč.

a globokem vročem jugu je danes burno zborovanje. Kdo bi naštel imena vseh navdušenih zborovalcev!? Imenujem naj poleg imenitnih — najimenitnejše.

Stari Vihralec, mož silne moči, mogočnega in bučečega glasu, predseduje. Njegov govor je ognjevit, navdušen. Pravkar je predlagal, naj izbero za letošnje leto novega vojskovodjo, da prežene staro zimo zmagoslavno kot vsekdar iz severnih pokrajin.

Z veseljem mu pritrjuje vročekrvni Talilec ter dostavlja, da je imel lansko leto dovolj dela, preden je pregnal strupeno starko z zimskega kraljevskega prestola.